

(ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, Λάρισα, 11.12.2016): Υπήρξε μία από τις πλέον εμβληματικές φυσιογνωμίες της Ισραηλιτικής Κοινότητας της Λάρισας [1] και ένας από τους χαρισματικούς πνευματικούς ηγέτες του Ελληνικού Εβραϊσμού. Ο Συμεών Πέσσαχ, γιος της Λέας και του Ααρών Πέσσαχ γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1815.

Ο πατέρας του ήταν από τους σημαίνοντες τραπεζίτες που δραστηριοποιήθηκε στην πόλη στις αρχές του 19ου αιώνα. Αρχικά είχε εγκατασταθεί στο Λιβόρνο, όπως και η πλειονότητα των σεφαραδιτών Εβραίων που είχαν εκδιωχθεί από την Ιβηρική χερσόνησο. Την περίοδο των Ναπολεοντείων πολέμων (1790-1815) οι τραπεζικές του δραστηριότητες περιορίστηκαν λόγω του ηπειρωτικού αποκλεισμού [2]. Από το 1793 έως το 1813 το Λιβόρνο καταλήφθηκε τρεις φορές από τους αυτοκρατορικούς γάλλους με αποτέλεσμα οι έμποροι να αναστείλουν απότομα τις δραστηριότητές τους, αφού σε ελάχιστο χρονικό διάστημα καταργήθηκαν ειδικά προνόμια που ίσχυαν τα τελευταία διακόσια χρόνια. Επιβλήθηκαν διάφοροι φόροι και διατάχθηκαν πληρωμές πολεμικών αποζημιώσεων, ενώ σε πολλές περιπτώσεις δεσμεύθηκαν ή και κατασχέθηκαν περιουσιακά τους στοιχεία. Τα επιχειρηματικά συμφέροντα των εβραίων άρχισαν να διακυβεύονται και πολλοί από αυτούς αποφάσισαν να εγκαταλείψουν το Λιβόρνο μεταφέροντας τις δραστηριότητες τους σε πόλεις της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Ο Ααρών Πέσσαχ ήταν ανάμεσα στους Λιβορνέζους εβραίους που εγκαταστάθηκαν στη Θεσσαλονίκη [3].

Ο Συμεών παρακολούθησε τα εγκύκλια μαθήματα στις θρησκευτικές σχολές της γενέτειράς του. Τον διέκρινε η επιμέλεια και η φιλομάθεια με αποτέλεσμα σε σύντομο χρονικό διάστημα να αποκτήσει «σπανίαν ταλμουδικήν και θρησκευτικήν εν γένει παιδείαν, κάτοχος προσέτι της Ελληνικής, Εβραϊκής, Ισπανικής και Τουρκικής γλώσσης» [4].

Στα μέσα της δεκαετίας του 1850 εγκαταστάθηκε στη Λάρισα. Διετέλεσε ιεροκήρυκας στις δύο συναγωγές που λειτουργούσαν στην Λάρισα την περίοδο αυτή, ενώ αργότερα τέθηκε επικεφαλής του Πνευματικού Συμβουλίου (Ρουχανί) και του Θρησκευτικού Δικαστηρίου (Μπεθ-Ντιν). Θεωρείται από τους νεωτεριστές ραβίνους της εποχής, αφού συνέβαλε στην αναδιοργάνωση του αναχρονιστικού εκπαιδευτικού συστήματος που επικρατούσε και το οποίο ελέγχονταν αποκλειστικά από τους ραβίνους. Ο ίδιος επικρότησε την ιδέα για την λειτουργία ενός σχολείου στη Λάρισα το οποίο θα λειτουργούσε με δαπάνες της Alliance Israélite Universelle (Παρίσι). Για το λόγο το 1867 συστάθηκε επιτροπή από προοδευτικούς πολίτες της πόλης που την αποτελούσαν οι Elia Raphael Fraggi (πρόεδρος), Moise Abravanel (ταμίας), Joseph Besso (γραμματέας) και οι Salom Saky και Joseph J. Abravanel (μέλη) [5].

Το σχολείο της Alliance λειτούργησε τον Ιανουάριο του 1869 με πρώτο διευθυντή τον Abraham Bloch. Όταν ο τελευταίος παραιτήθηκε (1871) [6], χρέη διευθυντή ανέλαβε ο Abraham Bendelac (1849-1926) γεννημένος στην Ταγγέρη του Μαρόκου. Το 1872 το σχολείο συνενώθηκε με το αντίστοιχο της Talmud Tora και είχε περίπου 130-190 μαθητές. Από αυτούς οι 60 διδάσκονταν από τον Bendelac ανάγνωση, γραφή, αριθμητική και γεωγραφία, ενώ οι υπόλοιποι διδάσκονταν θρησκευτικά μαθήματα από τέσσερις ραβίνους [7]. Μετά την αναχώρηση του Bendelac (1874) και παρά τις επιστολές διαμαρτυρίας της τοπικής επιτροπής προς την Κεντρική Επιτροπή της AIU στο Παρίσι, το σχολείο δεν ξαναλειτούργησε.

Μετά το 1870 και μέχρι τον θάνατό του διετέλεσε Αρχираββίνος της Λάρισας. Στον γιο του Μωυσή [8] κληροδότησε τη μεγάλη του βιβλιοθήκη (20.000 τόμους).

Απεβίωσε στη Λάρισα στις 7 Ιουλίου 1893. Στη «μεγαλοπρεπή» κηδεία του παρευρέθηκαν οι θρησκευτικές, πολιτικές, στρατιωτικές αρχές και σύσσωμη η Ισραηλιτική Κοινότητα της πόλης. Στεφάνια κατέθεσαν οι τρεις οργανώσεις της πόλης: Ετς Χαΐμ (Δένδρο της ζωής), Εζδρα Μπασαρώθ (Εταιρεία προς βοήθεια των ενδεών) και Αλβάθ Ρεΐμ (Ομόνοια των Νέων). Τον επικήδειο λόγο στα ελληνικά και ισπανικά εκφώνησε ο Αβραάμ Κοέν [9]. Ετάφη στο παλαιό εβραϊκό νεκροταφείο που βρισκόταν στην περιοχή της Νεάπολης.

«Η Λάρισα λοιπόν δεν πρέπει να αγνοεί και να λησμονεί τη μεγάλη αυτή ελληνοεβραϊκή προσωπικότητα της Διασποράς και πέρα και πάνω από οποιαδήποτε σκοπιμότητα και προκατάληψη, επιβάλλεται να τιμήσει τη μνήμη του Πέσσαχ, που πρόσφερε τόσα πολλά μπροστά στα τόσα λίγα που εξαιτούνται οι αντάξιοι απόγονοί του. Γιατί, ακόμα ο Πέσσαχ ανήκει ταυτόχρονα στους δύο ιστορικότερους και μοναδικούς λαούς που ζουν στο Μεσογειακό χώρο, στους οποίους η ανθρωπότητα χρωστάει πάρα πολύ περισσότερα, απ' όσα Εβραίοι και Έλληνες της οφείλουν...» [10].

Η Ισραηλιτική Κοινότητα της Λάρισας ως ΝΠΔΔ συστάθηκε με τον Νόμο 2456 της 27ης Απριλίου 1920 «Περί Ισραηλιτικών κοινοτήτων» (ΦΕΚ 173/Α/2-8-1920). Το Καταστατικό της Κοινότητας εγκρίθηκε με Προεδρικό Διάταγμα στις 21 Απριλίου 1933 (ΦΕΚ 119/Α/18-5-1933).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1]. Για την Ισραηλιτική Κοινότητα της Λάρισας βλ. Βάσος Καλογιάννης, Λάρισα. Μάντρε ντ' Ισραέλ (Λάρισα 1959). Πρβλ. τα πονήματα του Μωυσή Έσδρα: α) Οι εβραίοι στην Ελλάδα, στη Θεσσαλία και στη Λάρισα (Λάρισα 1996) και β) Η Εβραϊκή Κοινότητα Λάρισας πριν και μετά το Ολοκαύτωμα (Λάρισα 2000).

[2]. Jean-Pierre Filippini, «La comunita israelitica di Livorno durante il periodo napoleonico», Rivista Italiana di studi Napoleonici, Pisa: Giardini, 1982, σ. 77-112

[3]. Σχετικά βλ. P. Beaton, The Jews in the East (from the german of Dr. Ludwig August Frankl), London: Hurst and Blackett, 1859. Πρβλ. Lionel Lévy, La Nation Juive Portugaise, 1591-1951. Livourne, Amsterdam, Tunis. Paris, 1999 και Elie Carasso, Les Juifs de Salonique 1492-1943. Tarascon: l'échelle de Jacob, 1993.

[4]. Βάσος Καλογιάννης, «Οι Εβραίοι της Θεσσαλίας», Θεσσαλικά Χρονικά, Αθήνα 1965, σ. 676-677. Ειδικώς, σ. 676.

[5]. Bulletin de l'Alliance Israélite Universelle (Paris), Ιούλιος 1867, σ. 16, 79 (εφεξής AIU). Στην επιτροπή εκλέχθηκαν τα επόμενα χρόνια και άλλα μέλη της Κοινότητας, όπως ο Heskia Saky και Samuel E. Fraggi (1870) και ο J. M. Gattegno (1873).

[6]. AIU, Ιούλιος 1870, σ. 7.

[7]. Σε επιστολή του σχολικού επιθεωρητή Sam Hirsch (Κωνσταντινούπολη, 5 Σεπτεμβρίου 1873), περιγράφεται αναλυτικά η λειτουργία του σχολείου της Λάρισας, οι ελλείψεις και οι προοπτικές του. Βλ. του ίδιου: «Rapport adressé au Comité Central», AIU, Ιούλιος 1873, σ. 134-138. Ειδικώς, σ. 134-135.

[8]. Γεννήθηκε στη Λάρισα το 1869 και διετέλεσε ραββίνος της Λάρισας και του Βόλου. Το

1943 με τη συνεργασία του τότε μητροπολίτη Δημητριάδος Ιωακείμ διέσωσε το μεγαλύτερο μέρος των Εβραίων του Βόλου ενώ φυγάδευσε στην Αίγυπτο εκατοντάδες συμμάχους. Ήταν νυμφευμένος με την Σάρα Μπουρλά (1894) και είχαν αποκτήσει έξι παιδιά, δύο από τα οποία (ο Ιωσήφ, γεν. 1897 και ο Συμεών, γεν. 1899) θανατώθηκαν στους θαλάμους των αερίων στο Άουσβιτς της Πολωνίας (1943). Απεβίωσε στις 13 Νοεμβρίου 1955 και ενταφιάστηκε στο Εβραϊκό νεκροταφείο του Βόλου.

[9]. Σάλπιγξ (Λάρισα), φ. 187 (10 Ιουλίου 1893).

[10]. Βλ. «Συμεών Πέσσαχ», Χρονικά (Έκδοση του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου της Ελλάδος), Αθήνα, τχ. 45 (Ιανουάριος 1982), σ. 10.

Πηγή: [ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ web edition](#), 11.12.2016. Από τον Αλέξανδρο Χ. Γρηγορίου.